

SKÅNES SKOGAR – EN RESURS

MILJÖTILLSTÅNDET I SKÅNE – ÅRSRAPPORT 2000

UPPFÖLJNING AV MILJÖVÅRDSPROGRAM FÖR SKÅNE

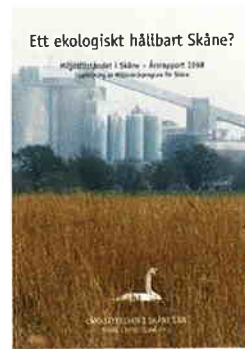
Miljövårdsprogram för Skåne 1995
(populärversion)

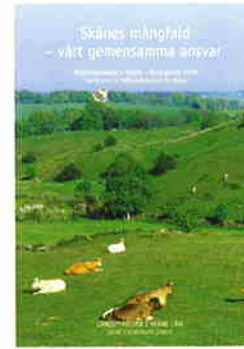
Miljötillståndet i Skåne
Årsrapport 1996

Miljötillståndet i Skåne
Årsrapport 1997

Miljötillståndet i Skåne
Årsrapport 1998

Miljötillståndet i Skåne
Årsrapport 1999

Miljötillståndet i Skåne – Årsrapport 2000 är den femte årsrapporten som tagits fram som uppföljning av Miljövårdsprogram för Skåne 1995. Arbetet med rapporten har bedrivits av en redaktionsgrupp på Länsstyrelsens miljöenhet bestående av *Magnus Ramdén* (rapportansvarig) och *Anne Andersson* (enkätansvarig) samt *Harald Arnell*, *Torsten Dahlgren*, *Jenny Gustafsson*, *Carola af Klinteberg*, *Kenth O Ljungberg*, *Maria Nitare*, *Lena Åkesson* och *Hans Åström*. Till stor hjälp under arbetet har varit *Erik Ederlöf*, Skogsvårdsstyrelsen Södra Götaland. Rapporten är producerad i samarbete med t&t information AB, Kristianstad.

I arbetet med rapporten har följande personer bidragit med texter eller textunderlag:

Inledningsavsnitt: *Harald Arnell*, Länsstyrelsens miljöenhet.

Uppsatsdel: *Urban Emanuelsson*, Centrum för biologisk mångfald, *Roland Gustavsson*, Institutionen för landskapsplanering, Sveriges lantbruksuniversitet Alnarp, *Högni Hansson* och *Lars Johansson*, Miljökontoret, Landskrona kommun, *Ulrika Jönsson*, *Ulrika Rosengren*, *Kerstin Sonesson* och *Gunnar Thelin*, Ekologiska institutionen, Lunds universitet, *Jan Remröd*, Skogsindustrierna, *Jeanette Schlaucher*, Miljöstrategiska enheten, Lunds kommun, *Peter Schlyter*, Naturgeografiska institutionen, Stockholms universitet, *Sven-Inge Svensson*, Miljökontoret, Hässleholms kommun, *Pär Stenmark*, Sveriges Skogsvårdsförbund, *Anders Bengtsson*, Miljöprövningsdelegationen, Länsstyrelsen i Skåne län, *Stefan Malmberg*, Länsstyrelsens samhällsbyggnadsenhet samt *Håkan Andersson*, *Bore Eriksson*, *Anders Friström*, *Carola af Klinteberg*, *Kenth O Ljungberg*, *Magnus Ramdén*, *Kristian Wennberg*, *Sonja Wigren*, *Anders Åkesson* och *Lena Åkesson*, Länsstyrelsens miljöenhet.

Statistikdel: *Rolf Malm*, Skogsvårdsstyrelsen Södra Götaland, *Birgitta Eklund*, *Cecilia Linge* och *Ola Svensson*, Länsstyrelsens lantbruksenhet samt *Gunnar Andersson*, *Fredrik Andreasson*, *Harald Arnell*, *Lars Collvin*, *Mats Davidsson*, *Jenny Gustafsson*, *Anders Larsson*, *Kenth O Ljungberg*, *Maria Mohlin*, *Christer Persson*, *Susanne Petersson*, *Ingela Valeur*, *Emma Vidmark*, *Kristian Wennberg* och *Anders Åkesson*, Länsstyrelsens miljöenhet.

Därutöver har *Christer Persson* bearbetat vissa kartor och *Jonny Hallgren* ställt samman uppgifter om miljöfarliga verksamheter. Många medarbetare har bidragit till arbetet genom datalagging av uppgifter från kommuner och sektorsorgan samt vid framtagande av olika underlag.

Vi vill tacka kommuner och sektorsmyndigheter i Skåne som på olika vis bidragit med underlag till denna rapport.

Miljötillståndet i Skåne – Årsrapport 2000 kan beställas från
Länsstyrelsen i Skåne län, Miljöenheten, 205 15 Malmö. Tel: 040/044-25 20 00 vx. Fax: 040/044-25 22 55.
Samtliga utkomna årsrapporter finns även på Länsstyrelsens hemsida www.m.lst.se

ISSN 1402 – 3393
Skåne i utveckling 2000:46

 MILJÖMÄRKET Trycksak lic nr 341 388

Omslagsbilder: Skånsk skog. Fotograf: Lars Jarnemo/N.

Innehåll

Inledning	4	Skånes skogar – en resurs
Uppsatser	6	Nya miljömål för Skåne
	9	Skånes skogar de senaste 400 åren
	12	Certifisering – ett steg mot det uthålliga skogsbruket
	14	Den kommande träåldern
	16	Granskogen i Skåne – näringsobalans och ohälsa
	18	Komplexa orsakssamband bakom ekarnas död
	20	Djurhållningens kväveeffekter på skyddade naturområden i Skåne
	22	Den tätortsnära skogen i Skåne
	24	Kulturlämningar i skogen
	26	Nymölla Bruk – skogsindustri i Skåne
	29	Energi – ett ständigt behov
	32	Småskalig vedeldning på gott och ont
	34	Förorenad mark – gårdagens oförstånd gav dagens problem
	36	Bekämpningsmedel i grundvatten
Globala luftföroreningar	39	Koldioxidutsläpp på väg uppfylla etappmål
	40	Ozonnedbrytande ämnen avvecklas
Marknära ozon	41	Utsläppen av flyktiga organiska ämnen fortsätter minska
	42	Höga halter marknära ozon
Försurning	43	Utsläpp av försurande ämnen
	44	Mindre syra i nederbörden
	45	Surt nedfall av svavel- och kväveföreningar
Övergödning	46	Stor transport av kväve och fosfor till havet
	47	Ännu ett år med stort kväveläckage från jordbruksmark
	47	Minskad handelsgödselanvändning?
	48	Uppvandring av öring i Nybroån
	48	Övergödningen av havet ökar igen
	50	Miljöstöd – för minskad övergödning
	51	Utsläpp från reningsverk och industrier
Avfall, slam och metaller	52	Fortsatt ökad insamling av farligt avfall
	52	Slam – miljömål i konflikt
	54	Ökade metallhalter i nederbörden
Hot mot hälsan	55	Fortfarande hög bensenhalt i tätortsluften
	56	Fortsatt långsam åtgärdsstakt mot trafikbuller
Mark och natur	57	Fortsatt ökning av grusproduktionen
	57	Skåne långt från målet om ekologisk odling
	58	Skyddade naturområden
	58	Skogsskyddet 1999
	59	Naturvårdsprogram populärt i kommunerna
Statistik i urval	60	Skånefakta

Skånes skogar – en resurs

Årets rapport om miljötillståndet i Skåne är den femte sedan Miljövårdsprogram för Skåne antogs 1995. Rapporten visar, med hjälp av kommenterad statistik, hur miljötillståndet utvecklas och är ett samlat kunskapsunderlag om den skånska miljön. I ett antal uppsatser behandlas dessutom utförligare några aktuella miljöfrågor, i år med fokus på skogen. Andra ämnen som behandlas är energi, bekämpningsmedel i grundvatten, förorenad mark och ammoniakutsläpp från djuranläggningar. Arbetet med att regionalisera de nya nationella miljömålen redovisas också. Vi hoppas att rapporten skall väcka intresse samt bidra till debatten och utvecklingen av miljöarbetet i Skåne.

Växthuseffekten

Sedan 1980 har de totala koldioxidutsläppen i Sverige minskat genom energieffektivisering och övergång från olja till el och naturgas. Samtidigt har vägtrafiken successivt ökat sina utsläpp. I dag framstår den globala växthuseffekten som ett av de absolut allvarligaste miljöproblemen. Det kortsiktiga målet, att år 2000 stabilisera utsläppen på 1990 års nivå, ser visserligen ut att nås, men det kan vi inte slå oss till ro med. På längre sikt måste även våra utsläpp minska kraftigt om vi skall kunna bidra till att allvarliga klimatförändringar undviks. Förutom fortsatta effektiviseringsåtgärder är det därför angeläget att teknik som baseras på förnybara källor, och inte på fossila bränslen, når en bred kommersiell tillämpning både för fordonsdrift och energiproduktion. Sådana alternativ har fortfarande en relativt marginell omfattning och drivkrafterna för att de skall ersätta gammal teknik har hittills varit för svaga.

Det stratosfäriska ozonskiktet, som skyddar oss mot farlig UV-strålning, fortsätter att tunnas ut. I Sverige är avvecklingen av ozonnedbrytande ämnen framgångsrik och om internationella åtaganden också uppfylls bör en långsam

återhämtning av ozonskiktet ske. En komplikation är dock att jordytans uppvärmning genom växthuseffekten samtidigt innebär en avkylning i stratosfären. Den sjunkande temperaturen där påskyndar nedbrytningen av ozonskiktet.

Övergödningen minskar inte

Målen om halverade utsläpp till kustvattnen och halverat läckage från jordbruksmark av kväve och fosfor i förhållande till situationen 1985 nås inte på långt när. År 1999 var ytterligare ett år med stora kväveläckage från jordbruket. I mätstationerna utmed kusterna har ökade kväve- och fosforhalter noterats de två senaste nederbördsrika åren. Handelsgödsel användningen har visserligen minskat och skyddszoner och en del andra åtgärder med hjälp av EU-stöd har tillkommit. Hittills har detta tyvärr inte resulterat i några tydliga minskningar i det samlade växtnäringssläckaget. Industrin och de kommunala avloppsreningsverken klarar i stort sett sina mål. Ammoniakutsläpp med ventilationsluft från storskaliga djuranläggningar kan negativt påverka kvävekänsliga närliggande naturområden.

Långt kvar till en giftfri miljö

Vi har kunnat se en långsiktig trend till minskning av nedfall av bly, kadmium och kvicksilver med nederbörden. Metallinnehållet i slammet från våra reningsverk har också gradvis sjunkit. Det tycks som om vi har haft framgångar med att få bort tungmetaller ur vår miljö. Under 1999 har dock nedfallet av tungmetaller ökat, vilket det inte finns någon entydig förklaring till. Möjligen har mönstret vad gäller vindriktning och regn medfört att metallerna transporterats på annat sätt än normalt. Framtiden får visa om det var ett tillfällig trendbrott.

Under slutet av 1999 blev det i det närmaste helt stopp för spridning av reningsverksslam på jordbruksmark, trots att slammet klarat uppsatta gränsvärden med god marginal. En debatt om bromerade flamskyddsmedel utlöste stoppet och därmed har kretsloppet av framför allt fosfor, som är en begränsad resurs, inte kunnat upprätthållas.

Risken att grundvatten, som är en av våra viktigaste naturresurser, blir förorenat med bekämpningsmedel ledde 1997 till ett förbud mot spridning av bekämpningsmedel inom skyddsområde för vattentäkt utan tillstånd från den kommunala miljö-

nämnden. Vi har i Sverige relativt få undersökningar av bekämpningsmedelsrester i grundvatten, medan man i Danmark undersökt detta betydligt noggrannare. I grävda brunnar i jordbruksområden kan bekämpningsmedelsrester förekomma, framför allt av medel som är förbjudna i dag. Transporten av bekämpningsmedel ned genom jordlagren tar lång tid och även om man i dag inte hittar något i djupare grundvatten finns det anledning till stor försiktighet. Mer omfattande kontroller i grundvatten är också motiverade.

Anslagen för sanering av förorenad mark har ökat kraftigt. Kunskapen om situationen i Skåne förbättras och saneringsåtgärder kan sättas in.

Trafiken

Trafiken tar mycket mark i anspråk. Den har med sina koldioxidutsläpp stor andel i växthuseffekten, med kväveoxider i försurningen och övergödningen samt har del även i flera andra miljöproblem. Den ständigt ökade vägtrafiken gör dessa problem svårbeästrade.

I tätortsluften överskrider bensenhalterna det föreslagna hälsoriktvärdet vid samtliga mätplatser i Skåne. Åtgärderna mot trafikbuller går långsamt.

Utsläppen av flyktiga organiska ämnen fortsätter att minska, men inte i tillräcklig takt för att nå det uppsatta målet. Trafiken är den största utsläppskällan, men småskalig vedeldning svarar också för betydande utsläpp. Modern teknik för vedeldning och torrt bränsle kan ge både väsentligt minskade kolväteutsläpp och mindre irritation hos närboende. ▶

Marknära ozon överskrider regelbundet, liksom tidigare år, både hälsoriktvärde och kritisk halt för vegetationsskador. Detta ozon bildas under inverkan av solljus vid reaktion mellan flyktiga organiska ämnen och kväveoxider, ämnen som kan transporteras långa sträckor och har trafiken som huvudkälla. Halterna varierar framför allt med klimatet, eftersom utsläppen i Europa är ganska konstanta.

Försurningen fortsätter trots minskat nedfall

Det försurande svavelnedfallet fortsätter att minska och utsläppen i Skåne har sedan flera år nått det uppsatta målet.

Trots minskade svavelutsläpp även i övriga Europa ligger nedfallet i Skåne emellertid fortfarande långt över den kritiska gränsen. Kvävenedfallet, som är den andra stora källan till försurning, visar inte samma tydliga minskning. Medan energi- och industrisektorerna nått sina utsläppsmål, har trafiken långtifrån gjort det. Trafikökningar har till stor del uppvägt den positiva effekten av katalysatorns införande. Vi importerar med lufttransport till Skåne en hel del av svavel- och kvävenedfallet, men är nettoexportörer av kväve.

Försurningen av våra marker fortsätter alltså. Skogsforskare visar på en oroande utveckling med sänkt vitalitet och näringsobalans p.g.a. försurningen och kvävenedfallets gödande effekt. Särskilt drabbad är granskogen och man anser att markens långsiktiga produktionsförmåga är i fara. Monokulturer av gran bör ersättas av löv- och blandbestånd.

Stormen under slutet av 1999 fällde ca 1,5 miljoner kubikmeter, motsvarande en normal årsavverkning. Huvuddelen var gran. Sedan regeringen anslagit medel finns nu goda möjligheter att en stor del ersätts med ädellövskog.

Oroande skador också på lövskog

Skogsskador börjar också iaktas på bok och ek i en mycket oroande omfattning. När man studerar trädskadornas tillstånd ser man en markant försämring sedan slutet av 1980-talet. I fråga om de skånska ekskadorna talar mycket för att en skadesvamp är inblandad. Man anser att många olika stressfaktorer ligger bakom skadorna, vilka är av en sådan omfattning att de är svåra att förklara med enbart naturliga orsaker.

Våra skogar – en värdefull resurs

Ungefär en tredjedel av Skånes yta är i dag skog. Skåne är nog mer känt för sina öppna slätter och livsmedelsproduktionen än för skogen. Skogarna i Skåne är dock på många sätt en viktig resurs. Nordöstra Skåne är rikt på skog och har en betydande skogsindustri, men också i andra delar av länet har skogen stor betydelse, inte minst ur rekreationssynpunkt och för bevarande av biologisk och kulturhistorisk mångfald. Historiskt har Skånes skogar genomgått många förändringar och också

haft olika roller för människans försörjning. Boken blev på 500-talet ett dominerande träd i landskapet. Granen kom troligen först på 1500-talet. Skogen har t.ex. under 1700-talet varit en del i ett mångbruk och uppvisat en stor biologisk mångfald. Under andra hälften av 1900-talet planterades en stor del av de värdefulla hagmarkerna igen med granskog. I ett framtida samhälle, där biologiska råvaror får större betydelse, blir skogen ännu viktigare som råvaruleverantör till olika industriella produkter och för energiförsörjningen.

Många av Skånes tätorter har brist på lättillgänglig mark för rekreatiönsändamål. Att satsa på närmiljöer kan vara en mycket lönsam samhällsinvestering och utveckling av tätortsnära skogar är därför mycket intressant. Sådana miljöer påverkar positivt hälsa och välbefinnande. De kan också ge en kunskap och kontakt med landskap och natur, som många i dagens urbaniserade generation saknar.

Ökat kommunalt engagemang i naturvården

Miljöbalken gör det möjligt för kommuner att bilda naturreservat utan delegation från länsstyrelsen. Det är ett sätt att föra ut naturvården på det lokala planet. Höör har som första kommun utnyttjat den möjligheten och bildat ett reservat under 1999. Allt fler kommuner skaffar sig naturvårdsprogram. Det är nu bara ett fåtal som inte har antagna sådana eller program under arbete.

Miljöarbetet fortsätter

Årets uppföljning av miljötillståndet visar att miljöproblemen förändras i långsam takt. Åter framstår trafiken och jordbruket som områden där målen är särskilt svåra att uppnå. Det är lättare att göra framsteg i naturvården där lokala och regionala initiativ direkt kan påverka.

De femton nya miljömål som antogs av riksdagen 1999 innebär ett nytt avstamp i miljöarbetet. Målen bryts ned till delmål och etappmål. I Skåne pågår ett omfattande arbete med den regionala anpassningen av målen. Det är särskilt angeläget att en bred förankring uppnås, att olika aktörer ser sin del i helheten samt att många åtgärder vidtas för att genomföra programmet.

Nya miljömål för Skåne

De 15 miljömålen

1. Frisk luft
2. Grundvatten av god kvalitet
3. Levande sjöar och vattendrag
4. Myllrande våtmarker
5. Hav i balans samt levande kust och skärgård
6. Ingen övergödning
7. Bara naturlig försurning
8. Levande skogar
9. Ett rikt odlingslandskap
10. Storslagen fjällmiljö
11. God bebyggd miljö
12. Giftpri miljö
13. Säker strålmiljö
14. Skyddande ozonskikt
15. Begränsad klimatpåverkan

Dessa 15 mål antogs av riksdagen våren 1999 och skall uppfyllas till år 2020. Riksdagen väntas fatta ett nytt beslut om preciseringar och delmål under hösten 2001.

Länsstyrelserna har av regeringen fått i uppdrag att:

- fortlopande anpassa miljömålen till länets förutsättningar (målet om skogen ansvarar skogsvårdsstyrelserna för)
- samverka brett med centrala, regionala och lokala aktörer samt ta initiativ för att stimulera miljömålsarbetet
- föreslå ett regionalt uppföljningssystem för miljömålen
- ansvara för uppföljning av miljömålen regionalt
- stödja kommunerna med underlag som kan användas för lokala miljöprogram

För mål 8. Levande skogar ansvarar skogsvårdsstyrelserna. Mål 10. Storslagen fjällmiljö är inte relevant i Skåne.

Skåne år 2020: Lövgrodan finns åter i livskraftiga bestånd och fältpiplärkan, som för 20 år sedan förde en tynande tillvaro, hörs allt oftare. Biltrafiken har minskat de senaste åren p.g.a. den stora satsningen på kollektivtrafik, vilket medfört att luften i städerna blivit bättre. Dessutom har användningen av olja för uppvärmning och fordonsbränsle nästan helt ersatts av lokalt producerad bioenergi från jord- och skogsbruk. Tätorterna har blivit trivsammare då stor hänsyn tagits till kulturhistoriska, estetiska och biologiska värden vid samhällsplanering.

Detta kan bli verklighet om vi i Skåne lyckas uppnå de nya miljömål som beslutades av riksdagen under 1999. För att målen skall få genomslag på regional och lokal nivå har regeringen givit Länsstyrelsen i uppdrag att i bred samverkan anpassa dem efter förutsättningarna i Skåne. Länsstyrelsen har därför initierat projektet "Nya miljömål för Skåne" i syfte att, tillsammans med olika aktörer i länet, utarbeta ett nytt miljöhandlingsprogram för Skåne. Programmet skall vara inriktat på åtgärder och uppföljning.

I projektet ingår representanter för bl.a. Länsstyrelsen, kommuner, sektorsmyndigheter (t.ex. Vägverket), Region Skåne, Kommunförbundet, museiverksamheten, näringslivet och branschorganisationer. Förhoppningen är att denna brett sammansatta projektorganisation, i kombination med en omfattande dialog med olika aktörer, skall medverka till att det nya miljöhandlingsprogrammet skall bli tillräckligt förankrat och till stor nytta för miljöarbetet i Skåne. Projektet beräknas avslutas under år 2002.

Så når vi målen

De nya miljömålen skall bli mer än vackra ord. De måste kompletteras av kraftfulla åtgärder. Projektets viktigaste uppgift blir därför att få fram förslag till åtgärder så att miljömålen kan uppnås.

Vissa åtgärder kan krävas med stöd av lagstiftning, t.ex. miljöbalken, eller genom att låta miljömålen vara styrande vid samhälls-

planering, t.ex. i regionala infrastrukturplaner. Andra åtgärder kan genomföras frivilligt genom information om vissa varors miljöfarlighet eller genom miljöanpassad upphandling. Frivilliga åtgärder kan också lockas fram genom att förmå allmänhet, näringsliv och myndigheter att komma med åtaganden som leder till en bättre miljö.

Sektorsansvaret blir en viktig utgångspunkt när näringsliv, organisationer och myndigheter skall engageras i miljömålsarbetet. Sektorsansvar innebär att varje sektor skall ta eget ansvar för sin miljöanpassning. Exempelvis ansvarar skogssektorn, bl.a. Skogsvårdsstyrelsen och skogsindustrin, för att miljömålen beaktas i deras verksamhet.

Målen skall följas upp

Ett program för uppföljning av miljömålen är en fundamental del i allt miljömålsarbete, eftersom detta ständigt påminner om miljömålen. Resultatet från uppföljningen skall användas för att bedöma om ytterligare åtgärder behövs för att nå målen. Uppföljningen kan innebära insamling av uppgifter om t.ex. kommunernas inventeringar av enskilda avlopp, antal kommuner som tagit fram arkitekturprogram, sammanställningar av industrins luftutsläpp eller undersökningar av tillståndet i miljön (miljöövervakning), t.ex. försurningsutveckling i sjöar. Denna miljöövervakning kan sägas utgöra ett facit över samhällets miljöpåverkan och om insatta åtgärder för att lösa miljöproblemen ger önskad effekt.

Ett sätt att förenkla uppföljningen och göra den mer lättförståelig och tydlig är att försöka peka ut ett fåtal mått som kan indikera om vi närmar oss miljömålen. Exempelvis kan andel återvunnet hushållsavfall

indikera insatserna för källsortering hos hushåll, liksom miljögifter i musslor i havet kan vara ett mått på giftutsläpp till havet. Enkla mått har länge använts inom andra områden för att bedöma komplexa system, t.ex. människans kroppstemperatur som ett mått på hälsotillståndet och generalindex för aktier som ett mått på genomsnittlig börsutveckling.

Miljöstrategiskt arbete behövs

Vi måste ha en så konkret bild som möjligt av vad det ekologiskt hållbara samhället innebär för att kunna beskriva vägen dit. Miljömålen utgör en del av denna bild och uppföljningen hjälper oss att bedöma om miljöarbetets riktning och hastighet är den rätta. Det går aldrig att kompensera en hög hastighet i form av t.ex. kraftfulla, miljöskyddande insatser om insatserna är ineffektiva eller leder oss åt fel håll. Det blir ungefär som att orientera utan karta och kompass. Det miljöstrategiska arbetet är därför minst lika viktigt som det mera traditionella tillsynsarbetet.

Miljömålen skall styra samhällsutvecklingen i riktning mot det ekologiskt uthålliga samhället. Att styra med miljömål innebär att inte bara miljöpolitiken berörs utan miljömålen måste också integreras i andra politiska områden som trafik- och jordbrukspolitik. Miljömålen skall också vara en självklar utgångspunkt vid samhällsplanering, tillsyn enligt miljöbalken och vid formulering av nya styrmedel inom miljöområdet.

Det pågående miljöarbete i Skåne är bara början på ett miljöstrategiskt arbete som måste fortsätta tills miljömålen uppnåtts. Och så många som möjligt måste delta för att vi skall kunna nå målen till år 2020.

En avgörande fråga för Skånes utveckling

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Detta innebär att omkring år 2020 skall miljön i stort sett vara giftfri, sjöarna fiskrika, våtmarkerna myllrande av liv, landskapet öppet och skogarna levande. För att klara denna utmaning i Skåne måste vi alla hjälpa till. Arbetet måste vävas in i alla verksamheter, så att miljömålen blir utgångspunkt för i stort sett samtliga samhällssektorer – alltifrån jordbruks- till trafiksektorn.

För att ge miljöarbete tyngd och förankring i länet har jag bildat ett miljøråd med representanter från olika sektorer. Rådets ledamöter skall utifrån sin breda kunskap och erfarenhet diskutera strategiska miljöfrågor och ge råd om inriktning samt inspirera till uppslutning kring miljömålen.

Miljöarbete utgör en fundamental del i vår strävan att uppnå det långsiktigt hållbara samhället. Min förhoppning är att vi i Skåne kan bli ett föredöme i detta avseende.

Bengt Holgersson, landshövding

Författare

Kristian Wennberg, Länsstyrelsens miljöenhet, projektledare

Högni Hansson, Miljöförvaltningen i Landskrona kommun, delprojektledare Luft

Stefan Malmberg, Länsstyrelsens samhällsbyggnadsenhet, delprojektledare Bebyggelse

Jeanette Schlaucher, Miljöstrategiska enheten i Lunds kommun, delprojektledare Gifter

Sven-Inge Svensson, Miljökontoret i Hässleholms kommun, delprojektledare Vatten

Magnus Ramdén, Länsstyrelsens miljöenhet, informationsansvarig

Lästips

Framtidens miljö – allas vårt ansvar (2000). Miljömålskommittén (SOU 2000:52)

Webbtips

www.environ.se/dokument/hallbar/miljomal/intro.html Naturvårdsverkets webbsidor om de 15 miljömålen.

www.hallbarasverige.gov.se/vagar_till/miljomal/de15miljomalen.htm Regeringens webbplats om hållbar utveckling och om de 15 miljömålen.

www.m.lst.se/miljo/nyamiljomal.htm Hemsida för Nya miljömål för Skåne med information och möjligheter att lämna synpunkter och ställa frågor.

Läs mer om miljöarbete på sidan 8.

Miljöstrategiskt arbete på Länsstyrelsen i Skåne – en tillbakablick

I slutet av 1980-talet antog länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län varsitt länsomfattande miljöprogram. År 1992 beslöt de båda länsstyrelserna att formulera ett program som skulle vara gemensamt för hela Skåne. Det nya programmet fastställdes av de båda länsstyrelserna 1995. I programmet finns regionala mål och förslag till åtgärder för att nå målen. Dessutom beskrivs miljö-tillståndet i Skåne i åtta underlagsrapporter samt två sammanfattningar – en för respektive län.

Miljöprogrammen från slutet av 1980-talet fick ingen större genomslagskraft, delvis p.g.a. att ingen uppföljning gjordes. Därför bestämdes att ett uppföljningsprogram skulle kopplas till det nya miljöförvaltningsprogrammet. En arbetsgrupp tillsattes med representanter från länsstyrelserna i Skåne, kommuner, trafikverk, LRF och Skogsvårdsstyrelsen. Gruppen utarbetade ett förslag som därefter sändes på remiss till berörda, vilka gav förslaget ett brett stöd. Under 1996 skickades sedan enkäter ut till kommuner, regionala myndigheter och

andra organ. Med hjälp av enkätsvaren, mätdata från miljöövervakning och annat underlag som Länsstyrelsen tog fram, sammanställdes 1997 den första årsrapporten om miljö-tillståndet i Skåne.

Årets rapport om miljö-tillståndet i Skåne är den femte i ordningen. De tryckta rapporterna har spridits till bl.a. kommunala politiker och tjänstemän, regionpolitiker, skånska riksdagsledamöter, regionala myndigheter, näringslivet, bransch- och miljöorganisationer, skolor och studieförbund.

Rapporter och skrivelser från miljömålsprojektet

Lägesrapport oktober 1999 till regeringen

Här påpekas att nya styrmedel, bl.a. ekonomiska, krävs för att lösa några av de stora och svåra miljöproblemen i Skåne. Det gäller särskilt inom:

- trafik och planering: ökande bil- och lastbilstrafik, externa handels-etableringar, exploatering av värdefull åkermark
- jordbruk: övergödning och bekämpningsmedel i grundvatten
- luft- och vattenföroreningar från andra länder: svårt att nå de nationella och regionala målen så länge föroreningsbidraget är så stort från andra länder

Årsrapport mars 2000 till regeringen

Några problem i arbetet med att följa upp miljömålen lyfts fram, bl.a.:

- en utökad mätning av miljötillståndet i länet behövs
- en del statistik på nationell nivå behöver brytas ned på regional och lokal nivå
- en nationell styrelse för att samordna uppföljningsarbetet på länsnivå krävs

Skrivelse mars 2000 till Miljömålskommittén

I samband med Miljömålskommitténs pågående arbete framfördes följande synpunkter:

- miljömålen bör tydligare kopplas till relevanta lagar
- miljöövervakning bör lagregleras och till stor del finansieras med avgifter
- områden med värdefull åkermark och grundvatten bör få förstärkt skydd
- miljön bör grundlagsskyddas
- kemikalieinspektionens förslag till miljömål är för defensiva

Dokumentet finns i sin helhet på projektets hemsida; se Webbtips på sidan 7.